

УДК 614.71/.777:502.1(477.62)

ГІГІЕНІЧЕСКІ ОСОБЕННОСТІ ТЕХНОГЕННОЇ НАГРУЗКИ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТИ

Грищенко І.І.

Донецький національний медичинський університет ім. М. Горького

Резюме. Проаналізованы особенности индустриализации Донецкой области. Выделены 5 промышленно-городских зон региона. Оценен уровень техногенной нагрузки на окружающую среду в этих зонах.

Ключевые слова: промышленность, экология, гигиена, окружающая среда, техногенные нагрузки

Окружающая природная среда является одним из основных компонентов, определяющих качество жизни человека [1, 3, 5, 7]. Донецкая область относится к наиболее урбанизированным и индустриализованным регионам не только Украины, но и всей Европы. В связи с этим чрезвычайно актуальной является проблема изучения особенностей индустриализации Донбасса, определения техногенной нагрузки на его экологическую среду [2-4, 6].

Цель и задачи. Анализ особенностей индустриализации Донецкой области и техногенной нагрузки на окружающую среду с целью последующей разработки мер по совершенствованию государственного управления ее качеством.

Ведущими отраслями промышленности Донецкого региона являются угледобывающая, черная и цветная металлургия, химическая и коксохимическая, машиностроительная, энергетическая и строительная [3]. По территориальному размещению промышленности Донецкая область разделяется на 5 промышленно-городских зон: Донецко-Макеевскую, Горловско-Енакиевскую, Мариупольскую, Краматорско-Константиновскую и Артемовско-Славянскую. Как свидетельствуют данные табл. 1, по уровню индустриализации промышленно-городские зоны (ПГЗ) имеют четкую ранговую структуру. На первом месте по насыщенности крупными предприятиями располагается Донецко-Макеевская, на втором – Горловско-Енакиевская, на третьем – Мариупольская, на четвертом – Краматорско-Константиновская и на пятом – Артемовско-Славянская ПГЗ.

По численности предприятий, относящихся к определенным отраслям промышленности, в Донецком регионе преобладают автотранспортная (24,0%), строительная (18,6%) и угольная (17,2%).

Таблиця 1. Рангова структура промисленно-городських зон по рівню індустриалізації

Наименование ПГЗ	Показатель индустриализации (кол-во промпредприятий)	Ранговое место ПГЗ
Донецко-Макеевская	286 единиц	1-е
Горловско-Енакиевская	74 единиц	2-е
Мариупольская	35 единиц	3-е
Краматорско-Константиновская	32 единиц	4-е
Артемовско-Славянская	21 единиц	5-е

Однако, для каждой ПГЗ характерна своя структура промышленности (табл. 2). Так, в Мариупольской ПГЗ большинство предприятий относятся к строительной (48,5%) и машиностроительной (12,1%) отраслям промышленности, а на долю базовых и экономически ведущих metallургической и химической отраслей приходится только по 6,1%. Донецко-Макеевская ПГЗ имеет в основном автотранспортную (29,4%), угольную (16,8%) и строительную (14,7%) отрасли производства. Ведущими отраслями в Горловско-Енакиевской ПГЗ являются угольная (36,5%), автотранспортная (18,9%), строительная (13,5%) и химическая (8,1%). Краматорско-Константиновская ПГЗ представлена преимущественно строительной (28,2%), машиностроительной (21,9%), metallургической и автотранспортной (по 12,5%). В Артемовско-Славянской ПГЗ преобладают строительная (27,6%), автотранспортная (19,0%), химическая (14,3%), легкая (9,5%) и машиностроительная (9,5%) отрасли промышленности.

Города, входящие в состав ПГЗ, характеризуются различной урбанизационно-демографической структурой и техногенной нагрузкой (табл. 3). Так, по численности населения города Донецкого региона распределяются на три группы: малые города с численностью до 161 тысячи человек (города Константиновка, Артемовск, Славянск), средние с числом жителей от 180 до 500 тысяч человек (города Енакиево, Краматорск, Горловка, Макеевка) и большие с населением более 500 тысяч человек (города Мариуполь, Донецк).

Суммарный выброс вредных веществ, предопределяющий техногенную нагрузку городской среды, колеблется от 0,22 тонн/км² до 5,83 тонн/км². При этом самый высокий он в городах Мариуполь (5,83 тонн/км²) и Макеевка (2,23 тонн/км²), а самый низкий в городах Краматорск, Артемовск и Константиновка. Самые большие выбросы вредных веществ в расчете на 1 жителя отмечаются в городах

отношении – черной металлургии, коксохимии, машиностроения и металлообработки, энергетики и транспорта. Создающаяся в результате деятельности этих отраслей неблагоприятная экологическая обстановка нуждается в немедленном оздоровлении путем совершенствования государственного управления качеством окружающей среды.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айдинов Г. Т. Опыт разработки и реализации гигиенической модели управления качеством среды обитания и состоянием здоровья населения / Г. Т. Айдинов // Гигиена и санитария. – 1999. – № 6. – С. 59–62.
2. Барановский В. Территориальная модель исследования устойчивого экологического развития Украины / В. Барановский // Экономика Украины. – 1998. – № 8. – С. 76–82.
3. Беседа Н. И. Состояние окружающей среды в Донбассе и предложения по ее охране / Н. И. Беседа // Уголь Украины. – 1996. – № 3. – С. 22–24.
4. Васюта О. А. Екологічна політика України на зламі тисячоліть : [монографія] / О. А. Васюта. – К. : Київ. міжнар. ун-т. – 2004. – 305 с.
5. Голіченков А. К. Екологічний контроль: теорія, практика правового регулювання / А. К. Голіченков. – М., 1992. – 136 с.
6. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / [під. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка]. – Тернопіль : Укрспецкнига, 2000. – 680 с.
7. Турос О. І. Стан здоров я населення: народжуваність і смертність в промислових містах України з різним забрудненням атмосферного повітря : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук : спец. 14.02.01 / О. І. Турос. – К., 1998. – 19 с.

ГІГІЄНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Грищенко І.І.

Резюме. Проаналізовані особливості індустріалізації Донецької області. Виділені 5 промислово-міських зон регіону. Визначений рівень техногенного навантаження на навколошнє середовище в цих зонах.

Ключові слова: промисловість, екологія, гігієна, навколошнє середовище, техногенне навантаження

HYGIENICAL ESTIMATION OF MODERN FEATURES OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT OF DONETSK REGION AND ANTHROPOGENIC LOADING ON ITS ENVIRONMENT

Grishchenko I.I.

Summary. The features of industrialization of the Donetsk area are analysed. 5 industrially-municipal zones of region are distinguished. The level of the technogenic loading on an environment in these zones is appraised.

Key words: industry, ecology, hygiene, environment, technogenic loading

Отримано до редакції 04.03.2013 р.

УДК 613+502.1:51-036

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ЕКОЛОГО-ГІГІЕНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

¹Дмитренко О.А., ²Дмитренко Ю.С.

¹Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

²Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. М.І. Туган-Барановського

Резюме. У статті представлені математичні моделі прогнозування рівнів забруднення хлороформом питної води на підставі спільного впливу її санітарно-хімічних показників. Статистично доведена роль хлороформу у формуванні захворюваності населення на хвороби органів травлення, сечовиділення та новоутворення.

Ключові слова: хлороформ, громадське здоров'я, кореляційно-регресійний аналіз, ризик

Якість питної води є значимою медико-екологіческою детермінантой розвитку держави, оскільки інвестиції у водопостачання і санітарію можуть привести до істотної економічної вигоди завдяки скороченню витрат з надання медико-санітарної допомоги. В першу чергу необхідно надавати об'єктивну оцінку саме тім показникам питної воді, які призводять до найбільш значущих у медико-соціальному та економічному плані наслідків, тобто хімічним канцерогенам, які викликають онкологічну захворюваність населення [1].

До найпоширеніших канцерогенних речовин у питній воді слід віднести групу тригалометанів, на їх частку припадає близько 5 % випадків раку, обумовлених впливом факторів навколошнього середовища. При цьому 75-90 % загальної кількості тригалометанів складає хлороформ [2]. Використання математичного прогнозування процесів забруднення питної води хлороформом і всебічної оцінки його впливу на здоров'я населення дозволять побудувати відповідні прогностичні моделі якісної залежності потенційного й реального збитку здоров'ю населення внаслідок даного впливу, це й визначило доцільність проведення даного дослідження.

Мета роботи: отримати математичне підтвердження ймовірності спільного впливу санітарно-хімічних показників питної води на ступень її забруднення хлороформом, та побудувати прогнозні моделі ризику збитків громадському здоров'ю при використанні хлорованої питної води.